

Pěstounská péče na přechodnou dobu má v systému náhradní rodinné péče své místo

Pěstounská péče na přechodnou dobu (PPPD) je krizovým institutem pěstounské péče, v němž může být dítě v péči prověřené rodiny po dobu, než se vyjasní, zda bude ochotna a schopna péči o něj znovu převzít původní rodina, nebo zda bude dítě směřovat do jiného typu péče. Pobyt dítěte v PPPD by měl být co nejkratší. V Česku se využívá převážně u malých dětí do tří let věku, jsou do ní však umísťovány i děti starší. Pěstouni se starají i o děti jiného etnika, děti se zdravotním postižením nebo sourozenecké skupiny. Jen malý podíl dětí se vrací zpět do svých rodin. Vyplývá to z analýzy zabývající se přechodnou pěstounskou péčí. O sběr dat se od vzniku přechodné pěstounské péče zasloužila organizace Dobrá rodina ve spolupráci s Profesním sdružením přechodných pěstounů. Analýzu dat zpracovala Nadace Sirius. Jde o jedinečný soubor podrobných dat o dětech v PPPD v České republice.

Přechodná pěstounská péče dokáže nahradit kojenecké ústavy

Analýza byla provedena na základě dlouhodobého sběru anonymizovaných dat o dětech, které procházejí pěstounskou péčí na přechodnou dobu, a dokládá, že PPPD funguje tak, jak bylo původně zamýšleno. Děti jsou v PPPD převážně do 12 měsíců, než je pro ně nalezeno trvalé řešení. To je v souladu s tím, jak byla přechodná pěstounská péče koncipována. Přechodní pěstouni jsou schopni dětem zajistit kvalitní individuální péči i v případech, kdy dítě potřebuje zdravotní péči.

Do přechodné pěstounské péče jsou v drtivé většině umísťovány velmi malé děti

Z aktuálních dat vyplývá, že do přechodné pěstounské péče jsou v drtivé většině umísťovány velmi malé děti. Ze sledovaného vzorku bylo **76 procent dětí mladších jednoho roku**. Jen v **osmi procentech** případů šlo o děti starší šesti let. *„Tyto údaje potvrzují, že přechodná pěstounská péče je využívána především pro péči o nejmenší děti. Zkušenosti pěstounů ale ukazují, že zatímco v prvních letech po jejím zavedení se setkávali téměř výhradně s nejmenšími dětmi, v současné době dochází k posunu a výjimkou nejsou ani děti starší. Bohužel u starších dětí je obtížnější najít náhradní rodinu, takže častěji končí v ústavu,“* upřesňuje **Alžběta Skleničková**, metodička přechodné pěstounské péče v doprovázející organizaci Dobrá rodina.

Při svěřením dítěte do PPPD by měla být zahájena intenzivní práce s původní rodinou

Nejvíce dětí se do přechodné pěstounské péče dostává z porodnice nebo z nemocnice, jen necelých **13 procent** přichází přímo z rodiny. Naprostá většina dětí strávila u přechodných pěstounů méně než rok, což je zákonem stanovená maximální doba. U **16 procent** dětí, jak ukázala data, byla ale tato lhůta překročena. *„Pravděpodobnost, že dítě zůstane v přechodné péči déle než rok, se zvyšuje, pokud má zdravotní problémy nebo jeho matka pobývá ve výkonu trestu. Věk, pohlaví ani etnikum v tom nehrají roli,“* doplňuje **Dana Lipová**, ředitelka Nadace Sirius.

Naprostá většina dětí směřuje z PPPD do nějaké formy rodinné péče

*„Většina dětí (94 %) byla z PPPD svěřena do nějaké formy rodinné péče. Jak ukázala analýza, do původní rodiny se ze sledovaného vzorku dětí vrátilo z přechodné pěstounské péče jen **16 procent** z nich, tedy **ani ne pětina**. Do osvojení odcházejí děti, o které rodiče nejeví zájem (**39 %**). Pokud o dítě projevuje zájem někdo z jeho širší rodiny, směřuje do péče příbuzných (**necelých 12 %**). Do dlouhodobé pěstounské péče jsou svěřeny děti, o něž sice rodiče zájem projevují, ale nedokážou si pro péči upravit podmínky (**27 %**). Pouze pro 4 % dětí se nepodařilo nalézt vhodné rodinné prostředí a byly z PPPD svěřeny do ústavní péče,“* komentuje výsledky analýzy Alžběta Skleničková z Dobré rodiny.

Dlouhá opatrovnická soudní řízení snižují šanci na umístění do dlouhodobé návazné péče

Do osvojení se ale dostávají pouze děti mladší dvou let. **Šance, že by se do osvojení dostaly starší děti, je téměř nulová.** Je proto třeba jednat rychle. Čím déle se totiž otálí, tím klesá pravděpodobnost, že se pro dítě najde osvojitelská rodina. „Právě proto je důležité, aby se neprotahovala opatrovnická soudní řízení, která dnes děti drží v právním vakuu běžně několik měsíců, ale i let,“ upozorňuje **Radka Švecová, předsedkyně Profesního sdružení přechodných pěstounů.** „Dobu čekání na urovnání poměrů v původní rodině nelze jednoznačně stanovit, ale pokud je vyhodnoceno, že je naděje mizivá, není v zájmu dítěte déle čekat a je třeba hledat rodinu náhradní,“ dodává.

Starší děti končí často v ústavní péči nebo se vrací do původní rodiny, šance na nalezení náhradní rodiny je u nich malá. V mnoha případech není bohužel důvodem návratu zlepšení poměrů v rodině, ale to, že dítě prostě není kam umístit. „Pro starší děti nejsou v evidenci náhradní rodinné péče vhodné rodiny, a tak jejich řešení není tak úspěšné jako u malých a mladších,“ shrnuje Radka Švecová.

Jde o vůbec první detailní analýzu PPPD na základě dat o dětech v ní v Česku

Údaje od pěstounů z celé České republiky byly Dobrou rodinou sbírány ve třech vlnách od roku 2009 do roku 2021. V průběhu let byly zaznamenány informace o téměř tisícovce dětí. „Statistiky Ministerstva práce a sociálních věcí uvádějí, že v letech 2011 až 2021 pečovali přechodní pěstouni o celkem 3756 dětí. V datovém souboru jsou tedy zachyceny údaje o více než čtvrtině z nich. To je základ pro tvorbu kvalitních hypotéz o tom, jaké děti jsou do přechodné pěstounské péče umisťovány a kam nejčastěji míří po jejím skončení,“ upřesňuje Dana Lipová. Ministerstvo takto detailními údaji nedisponuje, a proto je možné se na to, jak vlastně PPPD funguje a zda v systému péče o ohrožené děti plní svoji roli, takto podrobně podívat úplně poprvé.